

Лекція №2

25.09.2015

Операції НАТО з підтримки миру

Питання для розгляду

1. Поняття миротворчих місій та миротворчого контингенту.
2. Миротворча операція в Боснії та Герцеговині 1994-1995 рр.
3. Операція «Союзна сила» в Югославії 1999р.
4. Операція "*Enduring Freedom*» в Афганстані.
5. Місія в Іраку по підготовці кадрів для силових структур (операція "*Iraqi Freedom*".)

Миротворчість та миротворча місія

- Вперше поняття «миротворчість» застосовано під час опису Перших надзвичайних сил ООН у 1956 р., які спрямовувалися на Синайський півострів
- Сам термін та перші миротворчі операції були пов'язані з діяльністю Генерального секретаря ООН Дага Хаммаршельда, який обіймав цю посаду два терміни – з 10 квітня 1953 р. до 18 вересня 1961 року (загинув в авіакатастрофі на території Африки під час проведення миротворчої місії).
- «Миротворчість» - операції з підтримання миру та безпеки, які наприкінці ХХ століття здобули певної активізації і є одною з форм співробітництва країн світу і міжнародних організацій в питаннях миру та безпеки.

Ознаки

Виходячи з сутності операцій з підтримання миру (миротворчих операцій), можна окреслити їх основні ознаки:

- 1. Згода конфліктуючих держав або держави на проведення операції, а також держав, що надають контингенти щодо участі у неї.
- 2. Міжнародна збройна присутність у будь-якій формі. Операції ООН з підтримання миру - дії з використанням Збройних Сил або військових спостерігачів держав-членів Організації Об'єднаних Націй (ООН), що здійснюються Радою Безпеки ООН щодо підтримання міжнародного миру й безпеки.
- 3. Суворе використання сили лише у відповідності до мети операції або самозахисту. Миротворчі сили, як правило, отримують наказ відкривати вогонь з метою самозахисту і уникати бойових зіткнень.
- 4. Мета - попередження або припинення насильства. Метою миротворчих сил є попередження бойових дій, створення буферних зон, підтримання припинення вогню або допомога у забезпеченні громадського порядку. Миротворчість не є примусом до миру, мета якого – боротьба з агресією.
- 5. Створення умов для мирного врегулювання конфлікту. Операції з підтримання миру включають в себе й участь в підтримці місцевих законів й порядку або в створенні мирної обстановки щодо проведення виборів, плебісцитів тощо.

Види

- Миротворчі операції можна поділити на чотири види залежно від рівня залучення країн до участі у миротворчих операціях:
  - 1) «класичні миротворчі операції» - передбачені Розділом VII Статуту ООН
  - 2) операції сил швидкого розгортання, які проводяться під керівництвом безпосередньо ООН із залученням багатьох країн, які спроможні за порівняно короткий термін виділити в розпорядження ООН необхідний військовий контингент і потрібні матеріальні ресурси.
  - 3) операції, що проводяться під егідою ООН при головній ролі однієї країни із залученням інших.
  - 4) операції, що проводяться за рішенням ООН відповідними регіональними організаціями. Прикладом можуть бути миротворчі операції в колишній СФРЮ за участю НАТО, операції ЕКОВАС в Африці.

Військові операції	Миротворчі операції
<p>Масштаб: розмах фронту, глибина операції, тривалість оборони, темп наступу.</p>	<p>Масштаб: площа території, контрольованої миротворчим контингентом, обсяг наданої допомоги.</p>
<p>Характер: наступальні, оборонні, контрнаступальні.</p>	<p>Характер: гуманітарні операції, операції з підтримання миру, примушення до миру (військова операція згідно з Гл. VII Статуту ООН).</p>
<p>Цілі: розгром (оточення) або стримування противника на певній території.</p>	<p>Цілі: недопущення поновлення бойових дій, надання гуманітарної допомоги, роззброєння збройних угруповань, контроль поставок озброєнь, сприяння цивільній місцевій адміністрації, відбудова цивільної інфраструктури тощо.</p>
<p>Спосіб досягнення цілей: військове протиборство сторін (послідовне досягнення цілей за обмежений проміжок часу)</p>	<p>Спосіб досягнення цілей: політичний (воєнно-політичний) (залежить від ситуації і в часі не визначений).</p>
<p>Сили і засоби: військові підрозділи і техніка видів і родів військ.</p>	<p>Сили і засоби: військові (напіввійськові) підрозділи, техніка видів і родів військ, цивільні спеціалісти, спеціальна техніка відповідно до умов ведення операції.</p>

Методологія планування операцій в НАТО

- "Керівництво з оперативного планування" (*Guidance for Operational Planning*) - розкриває основні поняття та структуру прийняття рішення командира на операцію (планування бойових та інших дій) за стандартами НАТО.
- Головний принцип - максимально ефективне використання всіх наявних ресурсів
- **Операція** - це дії військових формувань щодо виконання стратегічного, оперативного, тактичного, навчального або адміністративного головного завдання (місії); процес ведення бойових дій, включаючи пересування, забезпечення сил, проведення атак, захисту і маневрування для досягнення завдань окремого бою або усієї кампанії.

- Базою для планування будь-якої операції є перелік ситуацій планування (*Planning Situations*) - ситуацій, на які потрібна відповідь НАТО.
- Подальший аналіз ситуацій планування та можливостей існуючих сил встановлюють короткотермінові та середньотермінові вимоги для оперативного (*Operational planning*) та оборонного (*Defense planning*) планування.
- Ситуації планування розробляються спеціально призначеною на рівні стратегічного командування робочою групою, в яку входять представники від зацікавлених управлінь, військові науковці та аналітики.
- **Оборонне планування** визначає необхідні сили, їх можливості та структуру (організацію), які необхідні для реагування на найбільш небезпечну ситуацію, що висловлюється як комбінація декількох ситуацій планування, котрі відбуваються одночасно.
- **Оперативне планування** також спирається на перелік ситуацій планування, і, перш за все, таких, які можуть відбутись з більшою ймовірністю. Робоча група визначає найбільш ймовірні в цьому сенсі ситуації, за якими планування має бути продовжено далі (заздалегідь).

Оперативне планування

- Система оперативного планування НАТО створена для полегшення загального процесу започаткування, розробки та затвердження планів з метою своєчасного реагування на особливі випадки (contingency).

Оперативне планування розподіляється на дві категорії:

а) завчасне планування. Базується на розробці планів на основі ймовірного сценарію дій, що очікуються. Результатом завчасного планування є План на особливі випадки (*Contingency Operation Plan, COP*) або Типовий план оборони (*Standing Defense Plan, SDP*);

б) планування щодо відповіді на кризу (*Crisis Response Planning*).

Планування щодо відповіді на кризу, що виникла, складається з доопрацювання попередніх планів. Результатом такого планування має бути план операції (OPLAN).

http://fleet.sebastopol.ua/morskaya_derjava/2004_8/standartna_metodologija_p_lanuvannja_operatsij_v_nato/ - детальніше

Операція в Боснії та Герцеговині 1994-1995 рр.

- До 1992 року Югославія була багатонаціональною державою: православні серби, католицькі хорвати, мусульмани – боснійці.
- Міжнаціональні конфлікти спалахнули в 1989-му- після падіння Берлінської стіни. Спочатку від Югославії відокремилася Словенія, потім про незалежність оголосила Хорватія. 29 лютого - 1 березня 1992 року в Боснії відбувся референдум про незалежність, який бойкотувала національна більшість - серби.
- Вони відмовилися підкорятися новому уряду і сформували власні незалежні органи влади на чолі з Сербською демократичною партією.
- Зіткнення між сербськими ополченцями і армією нового правлячого режиму => вилилися в великомасштабні військові дії, які увійшли в історію, як «Боснійська війна». Цей Балканський конфлікт супроводжувався масовими етнічними чистками з обох сторін, в ході яких загинули близько 100 тисяч чоловік (за іншими даними ця цифра перевищує 200 тисяч), і ще близько 2 мільйонів змушені були покинути рідні місця, і стали біженцями.
- До активних дій на Балканах НАТО приступало поступово. У грудні 1992-го блок заявив про свою готовність надавати підтримку миротворчим операціям під егідою Ради Безпеки ООН.

- Адміністрація США після приходу до влади Б.Клінтона в 1993 р. дійшла висновку про необхідність застосувати силу проти боснійських сербів і Сербії, що їх підтримувала.
- Під впливом США керівництво НАТО прийняло рішення використати збройні сили для втручання в Боснію з метою покласти край кровопролиттю.
- У 1994 р. з ініціативи США в Боснії була створена Мусульмано-хорватська федерація для більш успішної боротьби з боснійськими сербами. Вашингтон виступав за нанесення силами НАТО повітряних ударів по позиціях боснійських сербів.
- 28 лютого 1994 ВПС альянсу вперше застосували на території колишньої Югославії зброю, збивши чотири сербських військових літаки. Після цього масштаби втручання НАТО в боснійський конфлікт збільшувались.
- У грудні 1995 р. в Боснію і Герцеговину для попередження військових зіткнень між громадами були введені сухопутні війська НАТО. Їх розміщення було здійснено згідно санкції Ради безпеки ООН.

- Вперше в своїй історії НАТО провела операцію з кризового реагування в Боснії та Герцеговині. **Сили з виконання мирної угоди (ІФОР)** під керівництвом НАТО було розгорнуто в грудні 1995 року з метою реалізації військових аспектів Дейтонської мирної угоди, а через рік їх замінили **Стабілізаційні сили (СФОР)**, які допомагали підтримувати безпеку та сприяли відновленню країни після війни 1992-1995 роках.
- http://www.nato.int/cps/en/SID-DBC420AD-B84DE65E/natolive/news_69290.htm?bInSublanguage=true&selectedLocale=uk&submit=select
- ІФОР (резолюція РБ ООН № 1031 від 15 грудня 1995 року) - спостереження за реалізацією військових аспектів Дейтонської мирної угоди, яка поклала кінець війні в Боснії. Основне завдання сил ІФОР полягало в тому, щоб гарантувати припинення бойових дій і розділити збройні сили Федерації Боснії та Герцеговини з однієї сторони та Республіки Сербської з іншої.
- СФОР (резолюція РБ ООН № 1088 від 12 грудня 1996 року) утворенні безпечних умов для цивільного та політичного відновлення країни. Зокрема, контингент СФОР відповідав за стримування та попередження нових бойових дій, утворення сприятливих умов для подальшого розвитку мирного процесу, а також надання підтримки цивільним організаціям, які беруть участь у цьому процесі, вибірково та з урахуванням наявних сил і засобів.

СФОР (Стабілізаційні сили)

- регулярне патрулювання території Боснії та Герцеговини з метою гарантування умов безпеки.
- збір і знешкодження незареєстрованої зброї та боєприпасів серед цивільного населення з метою покращання загальних умов безпеки для населення
- розмінування в Боснії та Герцеговині
- підтримка Поліційній місії ЄС, яка відповідає за надання владі Боснії допомоги в підготовці місцевих поліційних сил у відповідності до найсуворіших європейських і міжнародних вимог
- реформа оборонних структур країни
- війська НАТО зіграли суттєву роль у більшості арештів підозрюваних осіб. Загалом завдяки зусиллям СФОР 39 осіб, що підозрювалися у воєнних злочинах, опинилися на лаві підсудних у Міжнародному трибуналі щодо колишньої Югославії в Гаазі.

Неофіційна версія

- Початок натовської інтервенції поклав вибух на ринку Маркале в Сараєво 28 серпня 1995 року.
- Звучали думки, що за терактами стоять мусульмани, але представники НАТО миттєво поклали відповідальність на сербів і зажадали вивести з району Сараєво все важке озброєння.
- Отримавши відмову, американці почали операцію «Обдуманна сила». Спрямована на «підтримку миру», вона була зосереджена проти одного народу, і ставила головним завданням нейтралізувати сербську армію. 16 днів авіація США, Франції, Великобританії, Німеччини, Туреччини, Нідерландів та Іспанії, а також артилерія Сил Швидкого реагування наносили масштабні удари по бойовим позиціям сербів.
- <http://anti-nato.com/politika-nato/operacii-nato/bosniya-i-gercegovina.html>
- Дії НАТО вийшли за мандат миротворчої операції, визначеної Резолюції Ради Безпеки ООН.

Операція «Союзна сила» в Югославії 1999 р.

- Операцію «Союзна сила» / Operation Allied Force / - Північноатлантичний альянс здійснив без санкції Ради Безпеки ООН, стартувала 24 березня 1999 року, і тривала протягом 78 днів.
- В агресії взяли участь 19 держав - членів НАТО на чолі з США. Мішенями натовських бомбардувальників і крилатих ракет, запущених з кораблів в Середземному морі, стали об'єкти, розташовані на всій території Сербії і Чорногорії.
- Причиною міжнародного втручання став міжетнічний конфлікт між албанцями і сербами, які історично проживали в Косово. 23 вересня 1998 Рада Безпеки ООН схвалила резолюцію № 1199, яка вимагала від влади Союзної Республіки Югославії і керівництва косовських албанців забезпечити припинення вогню в Косово і без зволікання почати переговори.
- Щоденно перший місяць операції "Союзна сила" авіація НАТО здійснювала в середньому близько 350 бойових вильотів.

- В ході авіаударів були використані заборонені типи боєприпасів з **радіоактивними домішками**, головним чином, збідненим ураном (U 238) – в 2002 році підтверджено комісією ООН.
- Бомбардування припинилися 9 червня 1999 після того, як представниками армії СРЮ і НАТО в македонському місті Куманово був підписаний військово-технічний договір про виведення з території Косово військ і поліції Союзної Югославії і про розміщення на території краю міжнародних збройних сил.
- 12 червня 1999 перші підрозділи міжнародних сил під керівництвом НАТО - КФОР (Kosovo Force, KFOR) увійшли до регіону. Спочатку чисельність КФОР становила близько 50 тисяч осіб. На початку 2002 року контингент миротворців був скорочений до 39 тисяч, до кінця 2003 року до 17,5 тисяч військовослужбовців.
- Результатом військової експансії НАТО проти Югославії став акт про **незападежність Косово**, прийнятий в Пріштіні 17 лютого 2008

Операція в Афганістані 2001 – 2010 рр.

- Війні в Афганістані передували трагічні події - теракти 11 вересня 2001 року. Президент США, республіканець Джордж Буш - молодший, оголосив війну міжнародному тероризму в особі «Аль-Каїди» на чолі з Усамою бен Ладеном і режиму талібів в Афганістані (територія якого стала основною базою міжнародного тероризму).
- Правова основа – ст. 51 Статуту ООН – право на колективну та індивідуальну самооборону.
- 7 жовтня 2001 президент США санкціонував нанесення повітряних ударів по столиці Афганістану і ряду інших міст.
- Почалася військова операція «Непохитна свобода» ("Enduring Freedom"), в якій найактивнішу участь взяв найближчий союзник США - Великобританія.
- Вперше введено статтю 5 Вашингтонського договору 1949 року.
- Режим талібів повержено за допомогою сил НАТО та ООН
- Міжнародні сили сприяння безпеці для Афганістану (МССБ) (*International Security Assistance Force*).

- Мандат на перебування в Афганістані мають тільки Міжнародні сили, але не НАТО. Жодна резолюція Ради Безпеки, що відноситься до Афганістану, не надає Альянсу мандат ООН на проведення місії в Афганістані.
- Задача НАТО на першому етапі полягала в забезпеченні локальної безпеки у відносно спокійних регіонах Афганістану і поступовому розширенні зони безпеки на територію всієї країни, на другому - в забезпеченні умов для відновлення Республіки Афганістан. Все це мало відбуватися при збереженні домінуючої політичної ролі і військового контролю з боку Сполучених Штатів.

НАТО в операції «Iraqi freedom»

- Тренувальна Місія НАТО в Іраку була створена НАТО 14 серпня 2004 р. на прохання тимчасового Іракського Уряду відповідно до резолюції Ради Безпеки ООН № 1546.
- Основні завдання, які виконувались у Місії:
  - тренування та підготовка особового складу іракської національної поліції;
  - надання дорадчої допомоги визначеним операційним центрам;
  - підготовка програм і навчання особового складу іракських сил безпеки у військових навчальних закладах Іраку;
  - організація проведення курсів для персоналу іракських сил безпеки в країнах – членах Альянсу та країнах-партнерах;
  - постачання озброєння, військової техніки та обладнання, що надходить у рамках добровільної допомоги країн – членів Альянсу;
  - організація та проведення тренування і навчання сержантського складу збройних сил Іраку;

Участь України в миротворчих місіях НАТО

Операція «Iraqi freedom»

- Миротворчий персонал Збройних Сил України виконує завдання у складі Тренувальної Місії НАТО в Республіці Ірак, починаючи з 19 лютого 2006 року. На сьогодні загальна чисельність українського миротворчого персоналу у складі Тренувальної місії НАТО в Іраку становить 6 військовослужбовців.
- У складі Тренувальної Місії працюють військовослужбовці з 12 країн-членів НАТО та України. Таким чином, Україна – єдина держава-партнер Альянсу, миротворчий персонал якої працює у складі Тренувальної місії НАТО.
- За час перебування у складі Тренувальної Місії український миротворчий персонал підготував 360 осіб старшого сержантського складу, близько 180 іракських інструкторів. 355 офіцерів і сержантів завершили під їх керівництвом курси з підготовки штабів бойових підрозділів, які проводилися у містах Таджі, Кірчук, Таліл та інших.

- **Міжнародні сили сприяння безпеці під проводом НАТО в Афганістані (МССБ)**

У травні 2010 р. була направлена перша частина групи інженерів з гуманітарного розмінування у кількості трьох осіб, у листопаді 2010 додатково були направлені четверо фахівців із протидії саморобним вибуховим пристроям.

- 18 листопада 2010 р. в м. Києві була підписана Технічна угода щодо направлення українського миротворчого персоналу для виконання завдань у складі польського військового контингенту в афганській провінції Газні, який діє в рамках МССБ.

В кінці січня 2011 року на виконання угоди, до складу польового шпиталю польської ГРП в провінції Газні було направлено трьох військових лікарів за спеціалізацією «загальна хірургія», «анестезіологія» та «загальна терапія».

- З огляду на потреби НАТО та значний український досвід, на підставі додаткової Технічної угоди з литовською стороною (підписана міністрами оборони 18 квітня 2011 року в м. Києві), 9.08.2011 р. 2 військовослужбовці Збройних Сил України - радник з питань застосування авіаційного електронного обладнання та бортовий інженер, долучилися до Тренувальної Місії НАТО в Афганістані у складі литовської Групи радників армійської авіації Афганської Національної Армії (авіаційного корпусу) у провінції Кандагар.

Операція сил міжнародної коаліції під проводом НАТО у Косово (КФОР)

- Особовий склад механізованої бригади Сухопутних військ ЗС України виконує завдання у складі окремої маневреної роти та трьох офіцерів у складі штабу КФОР. Окрема механізована рота організаційно входить до складу бойової батальйонної тактичної групи «Схід» під командуванням США.
- Загальна чисельність українського національного контингенту сил КФОР складає 131 військовослужбовці та 3 штабних офіцери в штабі КФОР.
- У Міністерстві оборони та Генеральному штабі ЗС України триває робота щодо подальшої участі інженерного підрозділу ЗС України протягом 2012 року у цій операції, зокрема у складі об'єднаної групи логістичної підтримки сил КФОР.